

Nr 111.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning
av den kronan tillhöriga holmen Malepert invid Mar-
strand; given Stockholms slott den 14 februari 1919.*

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att den vid norra inloppet till Marstrands hamn belägna, kronan tillhöriga holmen Malepert må i befintligt skick på i statsrådsprotokollet omförmälda villkor försäljas till exportaktiebolaget Franz Witte & C:o i Göteborg för en köpeskillning av 20,460 kronor, samt

att den inflytande köpeskillningen må, efter avdrag av värderings- och andra av försäljningen föranledda kostnader, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

G U S T A F.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 14 februari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN.

Departementschefen, statsrådet Nilson anhöll härefter att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om försäljning till exportaktiebolaget Franz Witte & C:o i Göteborg av den kronan tillhöriga holmen Malepert invid Marstrand samt yttrade därvid följande:

»Enligt kontrakt den 17 december 1892 utarrenderade arméförvaltningens fortifikationsdepartement den vid norra inloppet till Marstrands hamn belägna, kronan tillhöriga holmen Malepert för en tid av femton år från den 1 oktober 1892 mot en årlig arrendeavgift av 300 kronor till handelsbolaget med firma Franz Witte & C:o samt handlandena Th. Plass och J. J. Storm, vilka dels enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Göteborgs och Bohus län utslag den 26 september samma år erhållit tillstånd att därstädes under särskilda, i utslaget närmare angivna villkor idka sillsaltning under november, december, januari och februari månader, dels ock utfäst sig att till staden Marstrand erlagga

vissa avgifter. I kontraktet stadgades, bland annat, att därest fortifikationsdepartementet skulle finna skäl återtaga dispositionsrätten till holmen, arrendatorerna vore skyldiga att sex månader efter därom given tillsägelse till kronan utan ersättning återlämna holmen behörigen avröjd och planerad, samt att arrendatorerna, som tillförsäkrades rätt att å holmen uppföra en magasinsbyggnad, icke utan departementets medgivande finge där uppföra andra byggnader eller anläggningar.

Arrendekontraktet har sedermera förlängts, först till den 1 oktober 1917 och därefter till den 1 oktober 1927.

Sedan förenämnda handelsbolag numera ombildats till aktiebolag med benämning exportaktiebolaget Franz Witte & C:o, har överlåtelse av arrendekontraktet till nämnda aktiebolag ägt rum för tiden från och med den 1 april 1918.

I skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 25 februari 1918 anhöll handelsbolaget Franz Witte & C:o att från Kungl. Maj:t och kronan få inköpa ifrågavarande av bolaget arrenderade holme. Under åberopande av en ansöknings bilagd, av t. f. stadsingenjören K. Reenstierna år 1917 upprättad karta med beskrivning, anförde bolaget, att detsamma under arrendetiden, som börjat år 1892, genom bortsprängande av berg, utfyllningar i sjön, kajbyggnader, uppförande av bostäder och salteribyggnader m. m. nedlagt stort kapital för att få holmens område i kulturhänseende förbättrat samt lämpligt för drivande av bolagets affär, fiskeri och sillsaltning, så att holmens nuvarande utseende och ökade areal m. m. tillkommit genom bolagets åtgöranden och på dess bekostnad. Bolaget ansåge området vara värt ett pris av 2 kronor 50 öre för kvadratmeter, vilket, beräknat efter holmens ursprungliga areal eller 4,376 kvadratmeter, utgjorde tillhopa 10,940 kronor.

Enligt omförmälda karta och beskrivning utgör holmens nuvarande areal med kajbyggnader och utfyllningar 7,440 kvadratmeter, varav »utfylld mark och kajbyggnader» omfatta 3,064 kvadratmeter.

Gentemot den av bolaget gjorda framställningen förklarade chefen för tredje arméfördelningen sig icke hava något att erinra.

Sedan stadsfullmäktige i Marstrand erhållit kännedom om bolagets köpeanbud, anförde fullmäktige uti skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 9 april 1918, att holmen, som användes för salterirörelse, låge i omedelbar närhet av Marstrands badinrättning, samt att det kunde befaras, att vid holmens övergång i enskild ägo

Framställning
av handels-
bolaget
Franz Witte
& C:o att få
köpa holmen.

Yttrande av
arméfördel-
ningschefen.

Framställning
av stadsfull-
mäktige i
Marstrand.

icke tillräcklig säkerhet funnes för att nämnda eller annan uppkommande industri, vilken kunde förorsaka lukt och förorena vattnet, komme att bedrivas på ett sätt, som ej inverkade skadligt på badortsrörelsen, vilken vore ett livsvillkor för staden. På grund härav anhölle stadsfullmäktige, att staden måtte få inköpa holmen till det pris, som vid värdering åsattes densamma. Skulle emellertid den nuvarande arrendatorn hava företrädesrätt till köp, ville stadsfullmäktige uttala det önskemål, att vid försäljningen stadgades såsom villkor, att sådan rörelse ej finge bedrivas å holmen, som under den varma årstiden kunde inverka menligt på Marstrand såsom badort.

Värdering av
holmen.
Förhandlingar
med bolaget
och Mar-
strands stad.

Sedan fortifikationsdepartementet inhämtat ytterligare upplysningar i ärendet, uppdrog departementet åt borgmästaren N. von Zweigbergk och fortifikationsbefälhavaren å Älvsborgs fästning kaptenen O. E. Lind att värdera holmen samt avgiva yttrande över de föreliggande anbuden och vilkendera anbudsgivaren ansåges böra hava företräde till köp samt, om stadens köpeanbud syntes böra upptagas, huru rättsförhållandet mellan staden och bolaget lämpligen borde i sammanhang med försäljningen ordnas, ävensom, om bolagets anbud skulle antagas, huruvida särskilda villkor för tillgodoseendet av stadens intressen borde med försäljningen förenas.

De utsedda värderingsmännen sammanträdde å platsen första gången den 15 november 1918; och inställde sig vid sammanträdet ombud för såväl bolaget som staden. Därvid anförde staden, som vidhöll sin anhållan att få inköpa holmen, vad förut från stadens sida andragits med tillägg, att det, med hänsyn till föreslagen järnvägsanläggning till Marstrand, vore av vikt, att staden ägde holmen Malepert, till vilken, om järnvägen komme till stånd, stickspår behövde utläggas. Jämväl bolaget vidhöll sin ansökan att med äganderätt få förvärva holmen, varå bolaget nedlagt kostnader under arrendetiden till ett belopp av omkring 300,000 kronor, vilket belopp med hänsyn till penningvärdets fall nu torde motsvara omkring 600,000 kronor. För den skull vore bolagets disposition av holmen med annan rätt än äganderätt oförenlig med bolagets intresse, då ett för bolagets rörelse nödvändigt och stort kreditobjekt icke kunde erhållas annorledes än genom sådan rätt. Även anläggandet av en ny industri å holmen, varå bolaget vore betänkt, förutsatte, att bolaget finge äganderätt till densamma. Bolaget vore villigt ikläda sig ansvar för att av staden befarade olägenheter icke skulle uppkomma och att förbinda sig att till staden erlägga samma packningsavgift för de från holmen utgående varor, som nu erlades å Marstrands

kaj, varjämte bolaget medgäve, att staden såsom säkerhet för fullgörandet av berörda förpliktelser erhöle inteckning i holmen.

Sedan förhandlingar därefter mellan bolaget och staden ägt rum och bolaget till staden överlämnat en skriftlig förbindelse, som av stadsfullmäktige vid sammanträde den 6 december 1918 godkäfts, hava stadsfullmäktige i skrivelse till fortifikationsdepartementet den 10 i sistnämnda månad med underrättelse härom återkallat sin förut ingivna ansökan att få inköpa holmen Malepert samt tillstyrkt bolagets köpeansökan, dock med förbehåll, att vid försäljningen fästes de villkor, som innefattades i den av bolaget utfärdade förbindelsen.

Bolagets omförmälda förbindelse, som avgivits under förbehåll, att staden återkallade sin egen och tillstyrkte bolagets ansökan om köp av holmen, innehöll,

att verksamheten å Malepert skulle liksom hittills skötas på sådant sätt, att ej något men för stadens badortsrörelse i form av lukt eller vattnets förorenande uppkomme;

att bolaget skulle till staden erlagga samma kaj- och hamnumgälder, som nu erlades å Marstrands kaj, eller 9 öre tillsammans för varje låda eller tunna sill eller annan fisk, som från Malepert skeppades eller avsändes till in- eller utrikes ort, dock minst 1,000 kronor årligen; vilken avgift skulle, om annat förpackningssätt framdeles komme till användning, beräknas för varje 100 kilogram;

att staden skulle, sedan bolaget blivit ägare till holmen, medgivas rätt till inteckning till säkerhet för sistnämnda utfästelse; samt

att bolaget skulle biträda och understödja en eventuell anhållan från staden om holmens läggande under stadsplan, så att hamnstadga, byggnadsstadga, hälsovårdsstadga m. m. där måtte lända till efterlevnad på samma sätt som inom Marstrands stad i övrigt.

Värderingsmännen, som erhållit del av stadsfullmäktiges protokoll i ärendet, sammanträdde åter den 19 december 1918 och beslöto därvid samstämmigt föreslå, att Kungl. Maj:t och kronan måtte försälja holmen Malepert om 7,440 kvadratmeter till exportaktiebolaget Franz Witte & Co mot ett pris, som med hänsyn såväl till holmens fördelaktiga läge ur industriell och affärssynpunkt som ock till nuvarande arrendatorns långvariga innehav av densamma samt därpå nedlagda stora kostnader för utfyllningar m. m. syntes böra bestämmas till 2 kronor 75 öre för kvadratmeter eller tillsammans 20,460 kronor; samt att vid försäljningen måtte, för tillgodoseendet av staden Marstrands intressen, fästas de villkor, som mellan staden och bolaget överenskommits.

Bolaget har förklarat sig villigt erlægga den av värderingsmännen föreslagna köpeskillingen.

Yttrande av
arméförvalt-
ningens
fortifikations-
departement.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har arméförvaltningens fortifikationsdepartement uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 februari 1919 anfört följande:

Fortifikationsdepartementet funne för sin del ifrågavarande holme icke vidare vara behövlig för något statens försvarsändamål, varför departementet tillstyrkte, att densamma måtte försäljas. Sedan Marstrands stad, för vilken enligt departementets mening dispositionen av holmen hade betydelse, numera frånträtt sin anhållan att för egen del förvärva holmen samt genom överenskommelse med bolaget tillgodosett stadens intressen, ansåge departementet, att bolaget, som under mer än 25 år innehaft holmen och därå nedlagt stora kostnader för drivande av en även för landet gagnande industri, borde hava företrädesrätt till förvärfvande av äganderätt, helst som holmen genom bolagets åtgöranden erhållit en avsevärd utvidgning, å vilken annan köpare mot bolagets önskan ej syntes kunna hävda något anspråk, men för vilken kronan genom försäljning till bolaget erhöle betalning efter gängse tomtpris enligt värderingsmännens av bolaget godkända förslag.

Det av värderingsmännen åsatta priset, beräknat efter 2 kronor 75 öre kvadratmetern för holmens hela nuvarande areal 7,440 kvadratmeter, eller tillhopa 20,460 kronor, ansåge fortifikationsdepartementet, som inhämtat upplysningar om gällande tomtpris i Marstrand, vara väl antagligt. Om endast holmens ursprungliga ytinnehåll, 4,376 kvadratmeter, beräknades, innefattade köpeskillingen ett pris för kvadratmeter av ej mindre än 4 kronor 67.5 öre. I köpehandling mellan kronan och bolaget syntes någon arealuppgift ej behöva utsättas, utan kunde den kronan tillhöriga holmen försäljas i befintligt skick för den uppgivna köpesumman.

Vidkommande de villkor, som mellan staden och bolaget överenskommits, hölle fortifikationsdepartementet före, att de lämpligen borde i köpeavtalet införas. Väl kunde invändas, att någon tredje mans förmenta rätt ej behövde emellan de båda kontrahenterna avhandlas; men i förevarande fall syntes kronan, då det kunde utan olägenhet ske, böra tillförsäkra staden uppfyllandet av dess önskemål, desto hellre som kronan i sin egenskap av tomtägare i Marstrand och ägare till en avsevärd del av Marstrandsön kunde även omedelbart därav hava nytta.

Därest försäljning komme till stånd, borde köpeskillingen, efter avdrag av värderings- och försäljningskostnader, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde fortifikationsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att holmen Malepert finge i befintligt skick försäljas till exportaktiebolaget Franz Witte & C:o i Göteborg för en köpeskillning av 20,460 kronor och mot villkor i övrigt, att verksamheten å holmen fortfarande bedreves på sådant sätt, att ej något men för staden Marstrands badortsrörelse genom lukt eller vattnets förorenande uppkomme; att köparen genom medgivande till inteckning tillförsäkrade staden betryggad rätt att för all framtid utbekomma samma kaj- och hamnumgälder, som nu erlades å Marstrands kaj, eller 9 öre tillsammans för varje låda eller tunna sill eller annan fisk eller, därest annat förpackningssätt framdeles skulle komma till användning, samma belopp för varje 100 kilogram, som från Malepert skeppades eller avsändes till in- eller utrikes ort, dock i varje fall minst 1,000 kronor årligen; samt att, därest staden skulle anhålla om holmens läggande under stadsplan, köparen skulle biträda och understödja sådan anhållan;

ävensom att köpeskillningen för holmen finge, efter avdrag av värderings- och försäljningskostnader, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Då, enligt vad fortifikationsdepartementets yttrande i ärendet giver vid handen, ifrågavarande holme icke lär vara behöflig för försvarsändamål, torde ett bibehållande av densamma i kronans ägo icke vidare vara av förhållandena påkallat. För bolaget, som innehar nyttjanderätt till holmen, är det givetvis ur flera synpunkter av stor betydelse att kunna förvärva äganderätt till densamma. Vid sådant förhållande och då jag icke har något att erinra emot den utav värderingsmännen föreslagna köpeskillningen, 20,460 kronor, som bolaget förklarar sig villigt erlægga, finner jag mig böra tillstyrka, att ifrågavarande försäljning kommer till stånd.

Departement-
chefen.

Vad angår staden Marstrands intressen i förevarande hänseende, torde dessa bliva tillgodosedda genom iakttagande av de mellan bolaget och staden överenskomna villkoren, vilka i enlighet med fortifikationsdepartementets hemställan synas böra intagas i köpeavtalet.

I överensstämmelse med vad tidigare i liknande fall ägt rum, torde köpeskillningen böra, efter avdrag av värderings- och andra av försäljningen föranledda kostnader, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att den vid norra inloppet till Marstrands hamn belägna, kronan tillhöriga holmen Malepert må i befintligt skick på förut omförmälda villkor försäljas till exportaktiebolaget Franz Witte & C:o i Göteborg för en köpeskillning av 20,460 kronor, samt

att den inflytande köpeskillningen må, efter avdrag av värderings- och andra av försäljningen föranledda kostnader, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.»

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. E. Odhner.